

Список використаних джерел:

1. Зленко А. М. Дипломатия и политика. Украина в процессе динамичных геополитических перемен. Харьков : Фолио, 2004. 559с. (С. 9).
2. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия. М., 1995.
3. Димитров Ю. Правова держава: перспектива чи сьогоднішній день? // *Право України*. 1995. № 5–6. С. 12–16.
4. The Sun, 2014.
5. Times, Sunday Times, 2014.

Ключові слова: політика, цивілізація, цивілізована політика, держава, вільне суспільство, відкрите суспільство, демократія, війна, людяність, міжнародне право.

Key words: politics, civilization, civilized politics, state, free society, open society, democracy, war, humanity, international law.

ГРУШКО МАЛЬВІНА ВАЛЕРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЛАУТЕРПАХТ Х. ТА ЛЕМКІН Р.: СИНЕРГІЯ ІДЕЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ПИТАННЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Доктринальний внесок професора Лаутерпахта Х. та професора Лемкіна Р. у розвиток міжнародного права є надзвичайно важливим. У свій час юристи-вчені, які навчалися у Львові, долучилися до першого повноцінного кримінального переслідування на міжнародному рівні злочину агресії. На підставі аналізу наукового доробку Лаутерпахта Х. [1] та Лемкіна Р. [2] у сфері прав людини та пов'язаних з правами людини питань встановлено вагомий внесок вчених у розвиток та розуміння концепцій прав людини, становлення Нюрнберзького процесу, зокрема криміналізацію та перше кримінальне покарання на міжнародному рівні злочину агресії.

Потерпаючи особисто від гонінь, які розпочинались 1933–1944 роках нацистською Німеччиною, вчені опиняються в різних куточках світу – Лаутерпахт Х. у Великобританії, а Лемкін Р. – у США. Вчені розпочинають самостійну роботу з документування воєнних злочинів нацистського режиму Німеччини. Ситуація фіксації воєнних злочинів українськими юристами перегукується з документуванням злочинів нацистської Німеччини вченими Лаутерпахтом Х. та Лемкіним Р. Різні документаційні ініціативи як державного, так і приватного характеру на Україні можуть стати необхідним елементом в процесі притягнення винних до відповідальності. Тому як показує історія міжнародного права подібні ініціативи не потрібно знімати з рахунків. Активістська академічна документація Лемкіним Р. була єдиною документацією великих обсягів,

яка містила перелік нормативно-правових документів, які приймалися нацистською Німеччиною, їх аналітика, обґрунтування концепції геноциду та необхідності несення відповідальності за цей злочин конкретними фізичними особами.

У свою чергу Лаутерпахт Х. намагався посилити аргументацію злочинної діяльності нацистського режиму Німеччини, яке було дещо іншим баченням на відміну від доробку Лемкіна Р. Акцентується увага вченого на ролі індивіда в міжнародному праві та звертається увага на те, що сваволя держави не є необмеженою в міжнародному праві, тим самим розкривається існуюча сьогодні концепція захисту прав людини. Автор десятків наукових праць і концепцій, деякі з яких були закладені в основу Загальної декларації прав людини 1948 р., суддя Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй в Гаазі (1954–1960) – Лаутерпахт Х. став фундаментом-архітектором міжнародного права ХХ століття. Так «...Ідея Міжнародного біля прав людини є більше ніж життєво необхідною частиною структури світу» – зазначається в передмові однієї з робіт вченого, і саме таке бачення світу ставали наративами сучасного міжнародного права. Юристи, які допомагали не лише зі словесним оформленням правильної кваліфікації злочинів для Нюрнберзького процесу, а й з належним обґрунтуванням. Лаутерпахт Х. запропонував концепцію злочинів проти людяності. Фактично це є масові та широкомасштабні та систематичні напади на цивільне населення, які можуть проявлятися в різних формах: вбивства, катування, поневолення або переслідування. Лаутерпахт Х. наголошував, що жертвами цих злочинів є індивідуальні особи, є конкретні люди, тому мав намір прив'язати злочини проти людяності не лише до фази ведення збройних дій, не лише коли наявний збройний конфлікт, а й до мирного періоду. Тому головною ідеєю багатолітньої праці Лаутерпахта Х. було формування норм міжнародного права, які повинні лягти в основу відносин між державами. Як один з авторів концепції прав людини, які зайняли належне місце в міжнародному праві Лаутерпахт Х. також був ініціатором внесення до Статуту ООН пункту про дотримання прав людини як однієї з цілей організації ООН, членом Комісії міжнародного права ООН, суддею Міжнародного суду в Гаазі.

Лемкін Р. в цей період була дещо особлива, навіть нав'язлива ідея про концепцію злочину геноциду, що в послідуєчому мало певні наслідки, зокрема відштовхнуло багатьох від його ідеї. Наукова спадщина Р. Лемкіна містить історико-правові дослідження, в яких він розглядає окремі історичні факти відповідно до власної концепції злочину геноциду. Певні історичні події – погроми під час революції в Росії 1905–1907 рр., геноцид вірмен 1915–1916 р. у Туреччині, Голодомор в Україні 1932–1933 р., Голокост – стали тими темами, які активізували діяльність вченого із розробки та нормативного закріплення заборони геноциду в міжнародному праві. Міжнародно-правові погляди Р. Лемкіна вплинули на формування сучасного міжнародного права, зокрема на формування норм Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання

за нього 1948 р. Визнаний науковий внесок Лемкіна Р. в теорії та практиці міжнародного права на сучасному етапі.

Терміни «злочин геноциду» та «злочини проти людяності» залишаються, на жаль, актуальною проблемою сьогодення та належать до найбільш суспільно небезпечних злочинів в міжнародному кримінальному праві. На жаль, злочин геноциду та злочини проти людяності часто супроводжуються вчиненням воєнних злочинів, що посилює питання їх попередження. Концепція щодо злочинів проти людяності набула активного розвитку з часів заявлення її Лаутерпахтом Х. Концепція геноциду представлена Лемкіним Р. збереглась майже незмінною та відображена в тому ж обсязі нормативно, хоча певні дискусії щодо неї продовжують ться й сьогодні. Надзвичайно важливо що присутній принципowo різний ідеологічний підхід Лаутерпахта Х. та Лемкіна Р.

Сьогодні напрацювання та нововведення у сфері міжнародного права професора Лаутерпахта Х. та Лемкіна Р. надзвичайно важливі для України. Україна та партнери України любіють питання створення трибуналу по агресії. І коли кажуть, що вести мову про відповідальність вищого керівництва зараз зарано, то деякі політики та науковці України, нагадують про спадок Нюрнбергу та підтримують ініціативу міжнародної наукової спільноти щодо створення спеціального Трибуналу з розгляду справи про злочин російської агресії проти України. Так, міністр закордонних справ Кулеба Д. зазначив, що «прецедент створення такого інструменту міжнародного правосуддя вже був у ХХ столітті. У січні 1942 року в Лондоні представники дев'яти держав підписали декларацію, що заклала основи Нюрнберзького трибуналу» [3].

Боляче думати, скільки страждань сьогодні спричинено росією українцям, скільки вчинено воєнних злочинів проти цивільного населення та злочину проти людяності: артилерійські обстріли, авіаційні бомбардування, ракетні удари по житлових кварталах українських міст, дитячих садках, шкіль, обстріли АЕС, а також обстріли та знищення критичної інфраструктури, жертвами яких ставали мирне населення. Серйозні порушення норм міжнародного гуманітарного права ретельно документуються та надалі стають основними матеріалами для роботи органів міжнародного та українського правосуддя.

Лише спільними зусиллями як державних органів, так і академічної спільноти росія буде притягнута до відповідальності, а її керівництво за злочин агресії проти України. Важливо, аби норми міжнародного гуманітарного права працювали, а винні притягались до відповідальності за скоєні звірства. Саме тому академічна думка, наукове обґрунтування може впливати на політику держави та на політику на міжнародному рівні та змінювати вагу важелів.

Список використаних джерел:

1. Lauterpacht H.. An International Bill of the Rights of Man. New York : Columbia University Press, 1945. 230 p.; Lauterpacht H. The Function of Law in the International Community. Oxford : Clarendon Press, 1933. 470 p.;

- Lauterpacht H. Law of Nations and the Punishment of War Crimes. *British Year Book of International Law*. 1944. Vol. 21. P. 58–95; Lauterpacht H. Grotian Tradition in International Law. *British Year Book of International Law*. 1946. Vol. 23. P. 1–53; Lauterpacht H. Limits of the Operation of the Law of War. *British Year Book of International Law*. 1953. Vol. 30, P. 206–243; Lauterpacht H. Problem of the Revision of the Law of War. *British Year Book of International Law*. 1952. Vol. 29. P. 360–382; The European Tradition in International Law : Hersch Lauterpacht. *European Journal of International Law*. 1997. Vol. 8, No.2. P. 215–315. URL: <http://www.ejil.org/archive.php?issue=52> (дата звернення 05.06.2022 р.).
2. Lemkin R. Genocide. *American Scholar*. Volume 15, No. 2. 1946, 230 p.; Lemkin R. Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation. *Analysis of Government*, Proposals for Redress Columbia University Press, 1944; Lemkin P. The Legal Case Against Hitler, *The Nation*, 24 February 1945, p. 205
 3. Кулеба підтримав ініціативу щодо створення Трибуналу для покарання керівництва РФ за агресію проти України. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/809084.html> (дата звернення 05.06.2022 р.)

Ключові слова: Лаутерпахт, Лемкін, злочин геноциду, злочини проти людяності, російська агресія, збройний конфлікт в Україні.

Key words: Lauterpacht, Lemkin, the crime of genocide, crimes against humanity, Russian aggression, the armed conflict in Ukraine.

ЗАБАРА ІГОР МИКОЛАЙОВИЧ

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри міжнародного права
Навчально-наукового Інституту міжнародних відносин,
кандидат юридичних наук, доцент*

ГЕОПРОСТОРОВА ІНФОРМАЦІЯ: ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ОСНОВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ

Необхідність об'єднання зусиль у досить важливій і актуальній сфері як управління глобальною геопросторовою інформацією постала окремою важливою і нагальною темою у діяльності Економічної і Соціальної Ради Організації Об'єднаних Націй (ЕКОСОП ООН) наприкінці 2000-х років в контексті питань досягнення Цілей сталого розвитку [1].

Цьому передувала досить значна робота Статистичної комісії ООН, яка не тільки ініціювала тематику щодо нового концептуального бачення, врахування і точного визначення даних, які супроводжують світовий розвиток, але й конкретизувала можливі шляхи їхнього досягнення. З часом, Статистична комісія ООН (2010 р.) визнала важливість використання геопросторової інформації і підкреслила